

17

18

19

20

Dit moet je weten

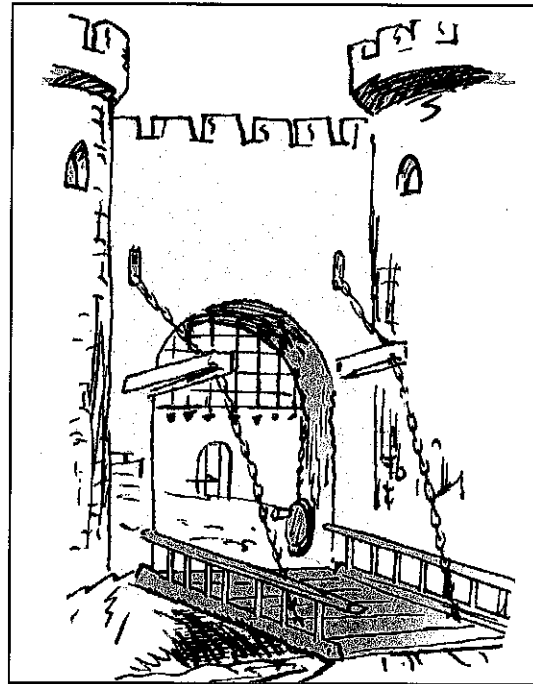
Achter dikke muren

Op het kasteel woonde een ridder met zijn gezin. Zijn kinderen waren meestal in de woonkamer. Ze deden er spelletjes en aten er. Het hele gezin sliep in een groot familiebed.

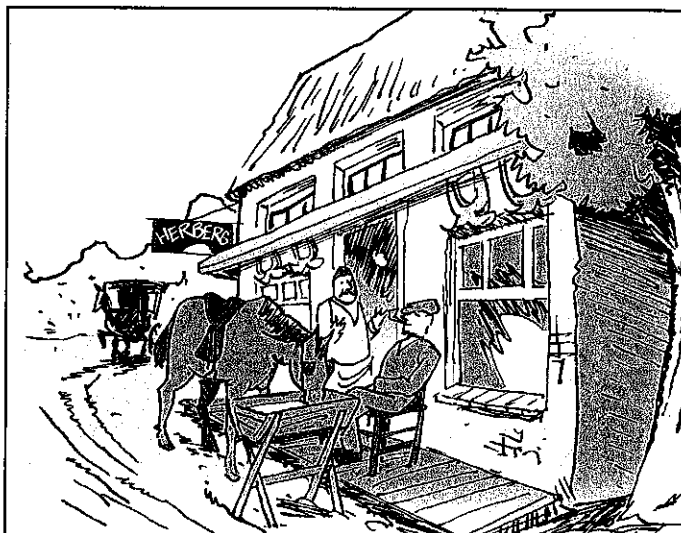
Er woonden nog veel meer mensen op een kasteel. Schildknappen, bakkers, koks en een smid. De stalknechten zorgden voor de paarden. Vaak was er feest. Er werd gegeten en gedronken. De muziek werd gemaakt door een troubadour. Hij vertelde ook de laatste nieuwtjes. Op een feest traden ook acrobaten op.

Op een kasteel woonde je veilig. De muren en de uitkijktorens waren hoog en dik. De gracht om het kasteel was diep. Als er een vijand kwam, ging de ophaalbrug omhoog. Met een blijde schoot de vijand rotsblokken over de muur.

Er zijn veel kastelen gesloopt. Andere kastelen worden nu gebruikt als museum, hotel of restaurant.

Boeren en buitenlui

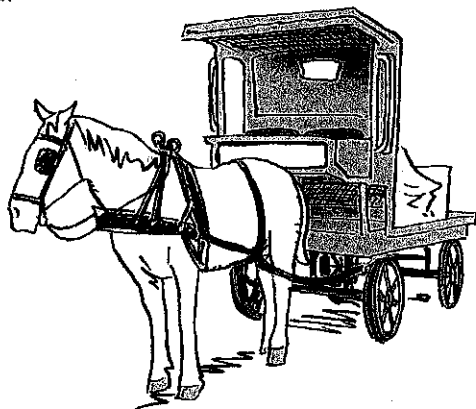

Honderd jaar geleden aten en dronken mensen in een herberg als ze op reis waren. Ze konden er ook blijven slapen. De mensen reisden met paard en wagen. Hun paarden stonden in de stal achter de herberg. Op de boerderij vroeger was veel werk te doen. De boer zorgde voor het vee. Er moest genoeg hooi voor de winter zijn. De mest bracht hij naar de akker. Dan groeide het graan 's zomers nog beter. De boerin spinde draden van de wol. Op een weefgetouw weefde ze er stoffen van. De boerin verkocht die of maakte er zelf kleren van. In het midden van het dorp was een plein. Daar stond de kerk, het politiebureau en het huis van de burgemeester. Op het plein werd de veemarkt gehouden. Het was ook de plek voor een groot feest.

Handel en wandel in de stad

Heel lang geleden lag er een muur om een stad. Daaromheen lag een gracht. Bij de poort stonden wachters. De poort ging 's nachts dicht.

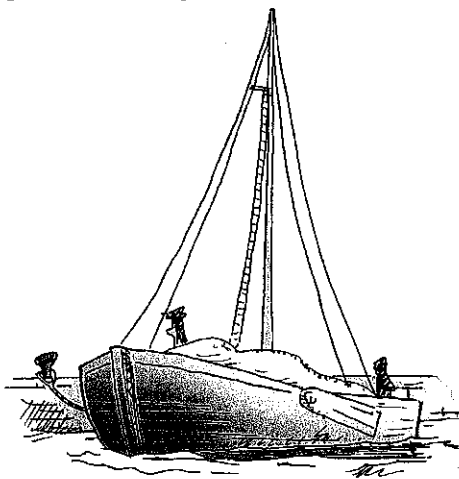
In de stad van honderd jaar geleden was het druk. Je hoorde wielen op de keien ratelen. De wagens en koetsjes werden door paarden getrokken. Er reden veel fietsers. De bakker bracht brood rond met zijn bakfiets. De vuilnisman haalde het vuil op met een kar met een paard ervoor. Het vuil werd in grote tonnen zonder deksel gegooid.

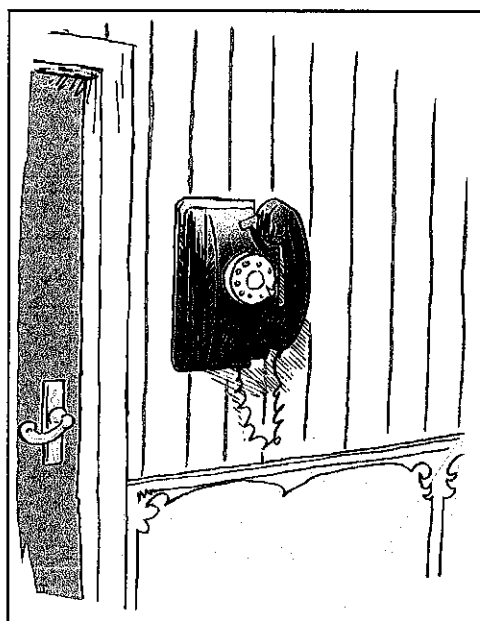
Veel vervoer ging met boten. Die brachten bijvoorbeeld vis, hout of graan tot in de stad. Vanaf de steigers sjouwden mannen de spullen naar de markt. Of ze brachten de spullen naar pakhuizen.

Langs de gracht stonden deftige huizen. In smalle zijstraten woonden mensen in kleine huisjes. Soms woonden ze wel met z'n tien in een kamer.

Op de vismarkt stonden visbanken: stenen tafels. Boeren verkochten op de beestenmarkt hun koeien, kippen, varkens, geiten en konijnen.

Hallo, wie is daar?

Als je vroeger met iemand wilde praten, ging je bij hem op bezoek. Je kon ook een brief schrijven. Op postzegels stond vaak het portret van de koning van toen. Soms stond er op een postzegel een plaatje van een belangrijke gebeurtenis of van een beroemd iemand.

Toen opa en oma jong waren, verstuurden mensen ook wel eens een telegram. Dat was duurder dan een brief. Maar een telegram kwam veel sneller aan. Voor het sturen van een telegram moest je naar het postkantoor.

Vijftig jaar geleden hadden alleen belangrijke mensen een telefoon. Die had een draaischijf en hing in de gang. Wie geen telefoon had, moest in een telefooncel bellen. Tegenwoordig kun je met een mobiele telefoon bellen. Of je stuurt een e-mail. Op de computer typ je een brief.

Daarna gaat de brief door de telefoonlijn naar de computer van iemand anders. Minder dan een tel later kan die jouw brief op zijn beeldscherm lezen.